הימעל און ערד

(מעג זיין לכבוד ראש־השנה)

פון מעפיסטאפעל

נישטא זיך וואס צו שרעלען פאר'ן יום הדין.

הימעל און ערד זענען איצט פאר־איינינט — כמעט חבר־לאם.

לבנות און שטערן זענען איצט קנעפעל שבקנעפעל מיט ערד און זאמד. דאס וואס מ'טוט אויפ'ן הימעל, הילכט אפ אויף דער ערד.

און דאס וואס מ'טוט אויף דער ערד, ווייסט מען גלייך אין הימעל מאדערנע מענשען געווארען.

און מאדערנע נעטער געווארען.

אמאל פלעגט דער יום־הדין פארקומען מיט הינטער געשלאסענע טירען, אונטער דער וואך פון שטרענגע וועכטער מיט פייערלונגע פלינטע און בלויזע שווערדען.

אמאל פלעגט מען די זינדיגע אין עטער סמאלע טיבל זיין אין עמערס צו שמאלצענע בליי באדען.

היינט איז מען געווארען מאדער־נער.

מ'עלעקטריזירט די זינדיגע לויט נאסה אטעריזיע.

מ'דערווערנט מענשען מיט טויט־ליכע גאזען.

מ'נעהמט ארויס די נשמה מיט א קוש.

אנדערע צייטען. אין אנדערע נע־טער.

די נאצאי הימעלדיגע אדמיניסטרא־ציע האט זיך געביטען.

אנדערע טשינאוניקעס און אנדערע פאראנדקעס.

אויפ'ן הימעל שרייבט מען שוין ניט מיט גענוגענע פעדערען אויף פארמעס, נאר מ'לאזט אויף מאדערנע שרייב־מינדלאך טויזענט ווערטער א מינוט.

נייע צייטען און א נייער יום־הדין.

און דער עיקר: נייע זינדיגע!

אמאל פלעגט מען שלעפען צום בית־דין של מעלה מענשען. וואס האבען חלב'נע ליכט געפרעסען און אויף אן אשת־איש זיך פארקוקט.

אמאל פלעגט מען זיך טשעפען פאר נאדניש מיט נישט.

היינט זעצט מען אזעלכע זינדיגע אין די פאדערשטע רייהען מיט גדערן אוועק און מען שפיעלט פאר זיי זאלאר־מארעווסקי'ס פיעסען, באפארבט מיט שונד־שמינקע און באפוצט מיט חלשות־דיגע קופלעטען אלא סיידי שעהנגאלד...

אט ווי אזוי מ'איז זיך איטש ניקם אן זינדיגע נשמות!

נייע זינד און נייע זינדיגע מענ־שען!

א דיפלאמאטישער שאכער־מאכער ווערט היינטיגע צייטען אפילו אין נע־ריכטס־שטיבעל ניט געפיהרט. ער פאהרט אין א שהנעם אטאמאביל גלייך אין די גאלדענע פאלאצען פון גדערן, וואו די צונעיגע פון בראדוויי באגעגענען איהם מיט פייערלאך אין טענץ, מיט יובעל און הורא־געשריי — ווי ער וואלט זיך נאר־וואס פון שלאכט־פעלד אומגע־קעהרט...

די אידישע אקטיארען און אקטריי־צעס ברענגט מען אין שטיבעל אנגעטאן אין די היסטארישע מלבושים פון די אפערעטעס און מאסיקאציעס, פון וועל־כע די העאטערליפערענטען האבען אנ־געשאפן גאלד און זילבער אין האבען עס איבערגעלאזען אין די פארזיזער און בערלינער קאבארעטען און סיי־הייזער...

די גאסע פאליטיקער וועלען אויפ'ן הימעל זיך צונויפטרעפען מיט די נשמות פון די הונדערטער און טויזענטער דאלא־רען, וועלכע זענען נעבראכט געווארען פאר קרבנות אויפ'ן שנעפעלדיגען מזבח, און אינאיינעם מיט די נשים צרקניות פון גדערן וועלען זיי מאכען א כוס'ע און וועלען באפען א טענצעל אויפ'ן חשבון פון קהל ישראל...

הימעל און ערד האבען זיך צונויפ־געשמאלצען אין איין גוט.

הימעל און ערד זענען געווארען גו־טע ברידער און פאטשען איינע די אנ־דערע איבער די פעטע בייכער און טראק־טירען איינע די אנדערע מיט גראבע סי־גארען און גלעזער ביער.

מאדערנער איז דער מענש געוואר־רען, און מאדערנער איז אויך דער הי־מעל געווארען.

א נייער יום־הדין!

ניי ווי א נייער פאליטיקער מיט אלטע עבירות

אויפ'ן הימעל ווי אויף דער ערד — אלץ איין שווארץ־יאהר!

אז מ'רעדט וועגען מאדערנע מענ־שען — דארף מען דאך ניט דרעהען קיין היטעל!

געווען אמאל א שטרענגער גאט, א שטרענגער יום־הדין מיט שטרענגע מלאכים — און נישטא שוין מעהר!

מאדערניזם אויפ'ן הימעל און מאד־ערניזם אויף דער ערד!

ניי יאהר נייעס

מאסקווע, (ספעציעל צום „לץ").

די ראטען מאכט האט אפגעטיקט א נאטע צום בית דין של מעלה דערפאר וואס זי גיט ארויס קוויטלאך אויף „מי יעשר", און מאכט מענשען פאר בור־זשואן מיט וועלכע זי דארף שטענדיג קעמפען. אין דער זעלבער נאטע ווערט אנגעוויזען אז אויך דער „מי יעני" איז דארט לחלוטין ניט נויטיג, ווייל דאס טוט די ראטען מאכט זעלבסט אויפ'ן בעסטען צופרידענשטעלענדען אופן.

לענינגראד.

די ראטען מאכט האט בעאוים־טראגט דעם פארשטארבענעם חבר לענין, זיך צו זעהן מיט'ן שטן, איידער ער נעהט צו די שפרות, און מיט אויהם זיך באר־ראטען וועגען די אידישע מאשעניעסע, וועלכע בלאזען אזוי הויך אזש ביז צום הימעל.

חבר לענין וועט דעם שטן און עצה געבען ווי אזוי זיך ניט צו דערשרעקען פאר אידישע שופרות.

וואַרשא.

די „רווא גראשע", די טעגליכע אנטיסעמיטישע צייטונג, רופט די פא־ליאקען צו פארארייניגונג ניט צו דערלא־זען אין די שוהלען שרייען הויך „המלך".

זי ערקלערהט אז דאס ווארט המלך מיינט א צאר, וואס איז געגען דער פרי־לישער קאנסטיטוציע.

ציון אינסטיטוט, טאראנטא.

די אידישע דאקטוירים און דענ־טיסטען האבען איינשטימיג באשלאסען ניט צו ווינשען די אידישע קאסטימער א גזונט יאהר.

די אורזאכען ענטזאגען זיי זיך אנ־צונעבען...

א סנולה צו גע'ננב'עטע פערד

א נוטער איך איז געקומען צו פאה־רען אין א שטערטעל אין א קארעטע גע־שפאנט מיט צוויי פאר נוטע פערד. ביי־נאכט האט מען צוגע'ננב'עט די פערד. אין דער פריה אז דער רבי האט זיך דערוואוסט פון דער גנבה האט ער געהייס־סען זיין נבאי אז ער מיט'ן שמש זאלען ארויסגעהען דעם עמוד פון שוהל און אוועקשטעלען איהם אין מיטען מארק. אז אימה איז אנגעפאלען אויפ'ן גאנ־צען שטעדטעל אז מען האט דערזעהן דעם עמוד שטעהן אויפ'ן מיטען מארק — א קליינינקייט אזא זאך! — נאר מעהר פון אלעמען האבען די גנבים פון די פערד מורא געהאט — גראד זענען זיי געווען אידישע גנבים — ווייל זיי זענען געווען זיכער אז מיט'ן עמוד וועט מען זיי כאר־פען. און טאקי דעמזעלבען טאג האבען זיי אפגעבראכט די פערד... אלע אין שטעדטעל זענען געווען אויסער זיך פון דעם וואונדער, און דעם רבינ'ס משמורים האבען זיך אויך ניט געקאנט אפוואונ־דערען.

— דעם ערשטען מאל — זאגען זיי — הערען זיי אזא זאך: אז דער עמוד זאל זיין א סנולה צו גע'ננב'עטע פערד.

— עס זאל אייך ניט זיין קיין חידוש — האט זיי דער רבי פארענט־פערט — ס'איז שוין כמעט פון קדמונים א כלל, אז א פערד רייסט זיך צום עמוד...

דער טלאך המות

(הומארעסקע אין נראמען)

פון ל. מלאך

עס זענען געפלויגען צום בית דין של מעלה פראטעסטען (דאס איז קיין קאטאוועס).

מ'שיקט דאך פראטעסטען היינט אויך שוין צום הימעל „מ'איז נעגען דעם מלאך המות.

— וואס טייטש — ווערט געזאגט אין פראטעסט — ווען דא, אונטען די ווינטלאך הויבען אז בלאזען.

פון אמת. פון יושר, פון גליק און פון פרייהייט ווי קאן מען ביי אייך דארט דערלאזען.

„עס זאל זיך געפינען א מלאך המות מיט טויזענטער אויגען, וואס יעדעס באזונדער, שטעכט מיטן זיך אריין אינ'ם קראנקען?

„אזוי ווי איהר האט דאך אין הימעל ליעב יושר לכן, לאמיר גלויבען און האפען.

אז איהר, ווען איהם וויסען אומשעדליך צו מאכען, אין נאר ווי נעהערינ באשטראפען".

און ווי מ'האט די פראטעסטען דערהאלטען, נעמאכט האט'ס אז איינדרוק א טיפען אין באלד האט די פמליה של מעלה צוזאמען א גרויסע אסיפה גערופען.

פארשטעהט זיך די פארשטעהער פון אידען פארטראטען, געווען זענען אונזערע אבות:

עס האבען געדויערט דריי טעג די וכוחים צו שטראפען דעם מלאך המות.

נעפאדערט האט משה רבינו מען זאל איהם א פסק נאר געבען א הארבען. —

נאר שלמה המלך האט אנדערש גע'מענה'ט: א מלאך. ער קאן דאך ניט שטארבען!

און אויב ניט קיין מיתה, וואס קאן מען איהם געבען א שטראף און פסק דין. א שווערען?

מיין עצה איז: איהם אויף דער וועלט אראפשיקען א בשר־ודם זאל ער ווערען...

און גלייך מיט דעם מענש זאל ער פיהלען און וויסען, דעם ביטטערען טעם פון דעם לעבען, אויך זאל מען איהם דארט אויף דעם ערדישען וועלטעל „א מלאך המות" איהם געבען!...

„א מלאך המות" ס'זאל איהם בראטען דאס לעבען..

— ווי איז דען אזעלכעס נאר מעגליך?

— א ווייב זאל מען איהם געבען זי וועט דאס שוין זארגען צו ברענען זיין לעבען טאג טעגליך...

— נערטשע — האט די נאצעא אסיפה באשלאסען דאס איינע נאר קאן פאר איהם טויגען.

— — — — — — — — — — — — — —

און באלד איז דער מלאך המות פון הימעל אראפ אויף דעם וועלטעל געפלויגען.

דער מלאך המות איז אונטען געווארען, א מענשעל מיט דאנען און זארגען:

ניטא קיין פרנסה, די קינדערלאך — באר־וועס — וואו נעהמט מען א פרוטה אויף מארגען?

עס, שטותים איז דאס אלץ אקענען זיין אשה, א ווייב. ווי א הארב אויף פלייצע:

„א צארנס זי, דא שעלט זי, זי שליינגט מיט די בליקען ער האט שוין צו איהר ניט קיין עצה...

און לאנג האט ער נעבאך אזוי זיך געמטשעב און פון דער ארורה געליטען,

ביז נאט האט פארנומען זיין פיין, זיינע צרות, און צוריק פאר א מלאך פארביטען:

— דו ביזט שוין גענוג אפגעקומען דיין עונש, דו וואלסט שוין געראדפט זיין בעסער, די וועלט אבער זינדיגט נאך מעהר איצט ווי פריהער, דערפאר נעהם זשע צוריק זיך צום מעסער.

נישטא מעהר קיין תשובה, נישטא קיין חרטה, נישטא מעהר ביי מענשען קיין גלויבען, און ווייסטו פארוואס? ווייל זיי ווייסען, נישטא מעהר קיין מלאך המות שוין אויבען...

סא[redacted]ער מלאך המות געוועלטיגט נאך שטארקער, נאך בייזער, נאך גרעסער און איבער די מענשען איז ווידער געהאנגען זיין שארף און ניט זעהענדיג מעסער.

און איינמאל געקומען איז ער צו א גוסכ: (געוועזען אמאל זיין א שכן)

דער קראנקער קוקט אז איהם, אוי עפעס באקענטלאך, כ'וואלט שווערען דער זעלבער... היתכן?

וואס מאכט ער זיך פרעמד דא... עס האט אלץ דער חולה געשעפטשעט און טיעף איינגעזוינען די האלב טויט פארשלאסענע בליקען איז יענעמס ביין קאלטע אונהיימליכע אויגען...

און שטיל מיט די ליפען די בלויע געשעפטשעט רב שכן ווארט אויס... א רגע איהר וועט זיך רב שכן ווארט אויס... א א רגע איהר וועט זיך מיט'ן ווייב אייערס א דא באלד באגעגענען.

און ווי ס'האט דער מלאך המות דערהערט דאס — ווי ס'וואלט איהם א דונער געטראפען...

פאר מורא האט ער אזש דעם חלף געלאזען און איז פון'ם חולה אנטלאפען...

א ניי יאהר פראנע

ווערטער „לץ":—

מיר ווערען זיך צו אייך מיט א ספעציעלער זעהר קאמפליצירטער פראנע.

קענט איהר אונז ענטפערען שנעל, ווי אזוי מיר זאלען היי יאהר בעטען ביים רבונו של עולם, ווען מיר וועלען זאגען די תפלות „בראש השנה יכתבון".

זאלען מיר בעטען פאר צוויי אי־דישע טעאטערס אין שטאדט, מיט צוויי קהילות.

אדער פאר איין טעאטער, מיט איין קהלה?

ענטפערט שנעל ווי מעגליך.

מיט זינגענדיגען גרוס,

חזן ב. וולאדאווסקי

חזן יעקב דארסקינד

חזן י. זייץ

חזן א. בארקין

און א הונדערט פלעגערע חזנים.

ענטפער פון „לץ":

מיר מישען זיך ניט אין חזנ'ישע אנגעלעגענהייטען און מיר באפעהלען ניט איבער חזנים, ווייל חזנים טוען שטענדיג פארקעהרט ווי מען הייסט זיי.

צוויי קהלות זענען פונקט אזוי גוי־טיג ווי צוויי טעאטערס, און פארקעהרט, ווייל חזנות וועלבסט איז אייך שוין באלד א טעאטער.

מיר ניבען איבער אייער פראגע צו אונזערע לצים לעזער און צום בית דין של מעלה.

פארלאזט זיך אויף זיי.

זיי ווייסען וואס זיי האבען צו טאן.

מען זעהט און מען פיהלט

— הערסטו, האבען מיר נעהאט א בעל־תפלה, איז בשעת ער האט געזונגען: „בראש השנה יכתבון". האט מען ממש געזעהן די גאנצע פמליא של מעלה, ווי מען זיצט און מען שרייבט.

— און מיר האבען נעהאט א בעל־תפלה, איז בשעת ער האט געזונגען: „ובעים צום כפור יחתמון", האט מען ממש געפיהלט דעם ריח פון טרוועאקס.

דער פעדאגאג און דער שילער פון א אידישער שולע

פעדאגאג: — וואס פאר א ברכה מאכט מען אויף ברויט?

שילער: — יתגדל ויתקדש שמה רבא...

פעדאגאג: — וואס זשע זאגט מען, אז דער טאטע שטארבט?

שילער: — המוצא לחם מן הארץ...

אין שוהל

דער גבאי (צום אויסגעקומענעם גביר) זייט אזוי גוט, ר' טאדרעסזאן, מען איז אייך מכבד מיט הגבה.

דער אויסגעקומענער: — טשעפעט זיך אפ פון מיר. איך בין הייזערי.

די כענק אף נאווא סקאשיא

אויסלענדישע דרעפסס געקויפט און פארקויפט

מיר האבען גרויסע פארבינ־דונגען מיט אויסלאנד און מיר קאנען ארויסגעבען דראפטס פאר ענגלאנד, פראנקרייך, רייטשלאנד, עסטרייך, פוילען, יוגא־סלא־וויא, פשעבא־סלאוואקיא, און כמעט אלע פרעמדע לענדער.

אונזערע אפישעלס געפינען זיך אין לאנדאן, און ניו־יארק. רירעקטע טעלעגראפיר־שע „ווייערס" צו מאנטרע־אל און ניו־יארק. בעסטע עקסטענזיע רייטס.

קאפיטאל — $9,700,000
רעזערוי — $19,000,000

THE BANK OF NOVA SCOTIA

פון מעקאל סטריט
ה. סאטערלאנד, מענעדזשער
פפעריינג און דאנדעס,
ס. פ. נאאמב, מענעדזשער.

דריי נסים

דריי נסים זענען פאראן ראש השנה: — דעם ערשטע נס האבען די אידען אליין — עס איז א גרויסער נס וואס מ'האט געהייסען זאגען פאר תקיעת שופר למנצח לבני קורח זיבען מאל. — ווי וואלט געווען אז מען הייסט זאגען אשרי תמימי דרך זיבען מאל — איין נס. א גרויסער נס..

דעם צווייטען נס האט נאט אליין — ס'איז א גרויסער נס וואס אברהם האט ניט געבראכט פאר א קרבן אין טאקע אויף אן אכת דערקוילעט זיין זוהן יצחק, ווארום זעהט נאר וואס פאר א טאראראם די אידען מאכען דאס פון דער עפדה, וואס אברהם האט בלויז גע־וואלט קוילען יצחק'ן. מ'האלט אין איין שריינען ועקדת יצחק און מען קאן זיך די אידען ניט אויסצאהלען פאר דער עקידה טאג מיט וואס פאר א הזעה וואל־טען שוין די אידען נעמאכט פון נאט, ווען אברהם דערקוילעט טאקע זיין איין איינציגען זוהן? א גוואלטיגער נס.

דעם דריטען נס האט דער שטן דער שטן יסמ־שמו. ס'איז א גרויסער נס, וואס מען בלאזט שופר פון דינעם זייט — אזוי אז עס קומט שמאל אנטלויפט ער פון בריי־טען זייט — ווי וואלט אבער געווען אז מ'וואלט געבלאזען שופר פון דער בריי־טער זייט?

איינער פון די גרעסטע נסים.

דער ווילנער גאון

צום ווילנער גאון איז געקומען אן אפיקורס זיך דורכשטעפען ווענען אן לינע. דאס איז געווען שבת. ביים אריינ־קומען מארגען, זונטאג, הייסט עס. נו, סען דורכ'ן משרת, אז ער זאל מוחל זיין קומען מארגען, זונטאג, הייסט עס. נו, פארפאלען, מוז מען קומען זונטאג. אויף מארגען ווי נאר דער אפיקורס איז אריינגעקומען, פרעגט ער באלד דעם גאון די סיבה וואס ער האט איהם גע־סען קומען זונטאג. האט איהם דער גאון אזוי געענטפערט: איהר ווייסט דאך ביי די אידען איז א מנהג אז שבת איז אלע מאל דער בעל הבית. אזוי אז עס קומט למשל, אזא חשוב'ער גאסט ווי פסח, זאגט מען, א פריהער "את יום השבת הזה", און נאכדעם "את יום ח: המצות הזה", אפילו יום כפור זאגט מען "ביום השבת הזה וביום הכפורים הזה". אבער אז תשעה באב קומט שבת הייסט מען איהם שוין אנדערש: "ויי מוחל, תשעה באב, קום זונטאג".

נאך גרעסער פון חזן

פייטעל: דו הערסט טרייטעל

שמערצען אין לינסער זייט און אין רוסען

אנדערע טראבעלס פון וועלכע זענען דערלייכטערט געווארען א דאנק לידיא ע. פינקהעס'ס „וועדושעטי־בעל קאמפאונד

לאשין, קווייבעק. — "איך האב איינגע־נומען לידיא ע. פינקהעס'ס וועדושעטי־בעל קאמפאונד, ווייל איך האב געקיטען שמערצען אין מיין לינקער זייט אז אין רוסען און מיט א שווארצקייט און אנדע־רע פרויען־קראנקהייטען. איך האב אויר געפיהלט זעקס מאנאטען. איך האב נע־זעהן די וועדושעטיבעל קאמפאונד אין וועדטייזט אין די „מאנטרעאל סטענ־דארד" און איך האב אויסגענומען 4 בוט־טעלס דערפון. איך בין נעווען א זעהר קראנקע פרוי, און איך פיהל אזוי בעסער אז איך וואלט אהן דעם נישט נעקאנט אויסקומען. איך נוץ אויך לידיא ע. פינקהעס'ס סעגעטען וואש, איך רעקאמ־מענדיר די מעדיצינען צו מיינע פריינד־אן איך בין ווילליג מאר אויך אז מיין בריעף זאל באנוצט ווערען מאר א סעגע־טימאניעל." — מרס. ס. ב. ראזו, 580 נאסטרע דיים סטרים, לאשין, קווייבעק.

דאקטאר האט געהייסען מאכען אפעראציע

פראוואסט, אלבערטא. — "אפשר וועט איהר נערעקען, אז איהר האט מיר נע־שיקט איינעם פון אייערע ביכער מיט א יאהר צורק. איך בין געווען אין א שלעכ־טען צושטאנד אין אלגע ליידען שרעקלי־כע שמערצען ווהר אפט. און האב נאר־נישט געקאנט טאן. דער דאקטער האט־נעזאגט אז איך קאן ניט האבען קיין קינ־דער אז איך זאל זיך לאזען מאכען אן אפעראציע. איך האב געקויפט טע־טמאניעלס וועגען לידיא ע. פינקהעס'ס וועדושעטיבעל קאמפאונד אין די צי־טונגען, און א פריינדין האט מיר רעקאמ־מענדירט צו איינגענהמען עס. איינגעה־מענדיג דריי באטעלס אין מיר געווארען א סך בעסער. און איך האב א פעסט מיידעלע. פיער מאנאטען אלט. איך מ־מיין הויזארבייט און העף אביסעל אין אנגעטייגע אבייט. איך רעקאמענדיר וועדושעטיבעל קאמפאונד צו מיינע פריינד און איך בין זיכער אז איך בין נעווען מאכען אן אפעראציע. איך האב געקויפט טע־טמאניעלס וועגען לידיא ע. פינקהעס'ס וועדושעטיבעל קאמפאונד אין די צי־טונגען, און א פריינדין האט מיר רעקאמ־מענדירט צו איינגענהמען עס. איינגעה־מענדיג דריי באטעלס אין מיר געווארען א סך בעסער. און איך האב אלגע א פעסט מיידעלע. פיער מאנאטען אלט. איך מ־מיין הויזארבייט און העף אביסעל אין אנגעטייגע אבייט. איך רעקאמענדיר וועדושעטיבעל קאמפאונד צו מיינע פריינד און איך בין זיכער אז איך בין נעווען מאכען אן אפעראציע. איך האב געקויפט טע־טמאניעלס וועגען לידיא ע. פינקהעס'ס וועדושעטיבעל קאמפאונד אין די צי־טונגען, און א פריינדין האט מיר רעקאמ־מענדירט צו איינגענהמען עס. איינגעה־מענדיג דריי באטעלס אין מיר געווארען א סך בעסער. און איך האב